

Δ

Μάρμαρα τῆς Ξάνθου.

Κατὰ τὸ 1837 ὁ Ἀγγλος Κάρολος Φέλλως ἀνεχώρησεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν· ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ βαδίσῃ τὴν πεπατημένην. Τὴν Σμύρνην, κοινὸν τόπον τῶν περιηγητῶν, τὴν Ἐφεσον καὶ τὴν Ἀλικαρνασσόν, ἐστὶν εὐκόλον νὰ ἰδῇ ὅστις θέλει, οὐδὲ μετέχει ποιήσεως τὸ εἰς τοὺς παντὶ ἀναπεπταμένους τούτους λιμένους εἰσπλέον ἀτμόπλουν.

Τούτου ἕνεκα ὁ Κ. Φέλλως ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μεταβὰς εἰς Χρυσόπολιν, καὶ ἐκεῖ ἵππου ἐπιβάς, ἐστράφη εὐθὺς πρὸς μεσημβρίαν. Ἀρχαιολόγου, καὶ ἐν γένει λίαν πεπαιδευμένου οὐδεμίαν ἀξίωσιν εἶχεν ὁ περιηγητής, ὥστε καὶ σχεδὸν ἠγνόει πρὸς τίνα ἐπορεύετο μέρη καὶ ὅποια ἀντικείμενα ἔμελλε ν' ἀπαντήσῃ. Τοῦτο ὅμως δὲν τὸν ἀνεχαίτισεν. Ἀπ' ἐναντίας ἔτι μᾶλλον ἐκίνει τὴν περιέργειαν αὐτοῦ τὸ ἄγνωστον, καὶ θαρρόντως ἐβυθίσθη εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τὰς ἐρήμους ἐκείνας τοῦ πολιτισμοῦ τὰς σπανιώτατα ὑπὸ ξένων διοδευομένας.

Κατ' οὐ μικρῶν στενοχωριῶν παλαίσας ἐπὶ πολὺ, διέσχισε πᾶσαν τὴν Βιθυνίαν, καὶ τὴν Ἐπίκτητον καὶ τὴν Κατακεκαυμένην Φρυγίαν, ἀπαντῶν τὸ πάντοτε ποικίλον καὶ πάντοτε νέον θέαμα τῆς λαμπρότητος καὶ τοῦ πλούτου τῆς φύσεως, συγχρόνως ὅμως καὶ τὸ πάντοτε μονότονον τῆς ἀθλιότητος καὶ βαρβαρότητος τῶν ἀνθρώπων.

Τέλος, ἐκ βορρᾶ ὁρμώμενος, εἰσῆλθεν, εἰς τὴν Λυκίαν, καὶ ἐνταῦθα ἄλλα καὶ ἀπροσδόκητα ἀντικείμενα παρέστη-

σαν εἰς τὴν ὄψιν τοῦ καὶ ἐκίνησαν τὴν ἐκπληξίν τοῦ. Πᾶς ὁ τόπος ὑπ' ὀρέων καὶ κοιλάδων διατεμνόμενος, εἶχε πᾶσάν τοῦ σχεδὸν κορυφὴν ἐστεμμένην ὑφ' ἐνὸς ἀρχαίου ναοῦ, πάντα βράχον ὑπὸ μιᾶς ἀκροπόλεως· τὰ πλευρὰ τῶν ὀρέων εἶδε λελαξευμένα εἰς χιλιάδας τάφων γλυπτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κοιλάδων καὶ πεδιάδων ἐκτεινόμενα. ἀναρίθμητα συν- τρίμματα ἀρχαίων οἰκοδομημάτων, βωμῶν, ἀψίδων, στυ- λοβατῶν καὶ κιόνων, ἐφ' ὧν ἀναρρίχᾳται ὁ κισσὸς καὶ φω- λεύει ἡ νυκτερίς καὶ ἡ σαῦρα.

Ἰδίως δ' ἡ ἀρχαία Ξάνθος, ἡ πρωτεύουσα τῆς Λυκίας, παρίστησι σήμερον, ἥ καὶ παρίστα ὅτε τὴν εἶδε, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ, ἀπέραντον σειρὰν ἐκ μαρμάρου λευκοῦ, σκληροτάτου καὶ καταστίλπνου, ἐλαφρῶς ὑπο- χρυσίζοντος ὑπὸ τὴν πνοὴν τῶν αἰώνων. Ὁ Κ. Φέλλως μετ' ἐκπλήξεως διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο εὔρημα ἐθεώ- ρει τοὺς ἀπειραρίθμους ἐκείνους λίθους, ὅλους κεκαλυμμέ- μένους ὑπὸ γλυφῶν καὶ ἐπιγραφῶν, καὶ ἐξίστατο ὅτι τοιοῦ- τοι καὶ τοσοῦτοι ἀρχαιολογικοὶ θησαυροὶ ἔκειντο ἐνταῦθα πρόχειρον ἔρμαιον, χωρὶς οὐδεὶς νὰ τοὺς συλλέξῃ ἢ καὶ νὰ τοὺς γνωρίσῃ. Πολλὰς τῶν γλυφῶν καὶ τῶν ἐπιγραφῶν ἀντέγραψεν, εἰ καὶ ὀλίγον αὐτὰς ἐννοῶν, καὶ ἐπανελθὼν εἰς Ἀγγλίαν, ἐξέδωκε τὴν περιγραφὴν τῆς περιηγήσεώς του, κινήσασαν εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν περιέργειαν τῶν σοφῶν.

Ἐκ τούτου ἐνθαρρυνθεὶς, ἐπανῆλθε τὸ ἐπόμενον ἔτος διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Λυκίαν, συνοδευόμενος ὑπὸ ζωγράφου καὶ ἄλλων τεχνιτῶν, καὶ ἐπανήγαγεν εἰς Λονδῖνον λείαν, πολὺ τῆς προτέρας ἀφθονωτέραν, οὐ μόνον ἀντιγράφων, ἀ ἐξέδωκεν εἰς νέον, πληρέστερον σύγγραμμα, ἀλλὰ καὶ πρω- τοτύπων λίθων, κατατεθέντων εἰς τὸ Βρεταννικὸν μουσεῖον.

Μετὰ ταῦτα δέ, τῷ 1843, ἡ Βρεταννικὴ κυβέρνησις

ἔμεψεν ἐπίτηδες πολεμικά πλοῖα, δι' ὧν ἀπεκόμισε πολλὰ τὸν ἰδιορρύθμων καὶ περιεργοτάτων τούτων μνημείων.

Αἱ πάμπολλοι ἐκεῖ καὶ ἀνὰ πᾶσαν τὴν Λυκίαν εὑρεθεῖσαι ἐπιγραφαὶ εἰσὶ πολλῆς προσοχῆς ἄξιαι. Αἱ πλεῖσται αὐτῶν εἰσὶν Ἑλληνικαί, ἰδίως τῶν χρόνων καθ' οὓς ἡ Λυκία ὑπέκειτο τοῖς Ῥωμαίοις, ἀπὸ τῆς τρίτης ἑκατονταετηρίδος μετὰ Χριστόν. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἀνήκουσαι εἰς ἐποχὴν πολὺ ἀρχαιοτέραν, καὶ ἀποδεικνύουσαι πόσον πρωΐμως εἶχον φθάσει εἰς ἀκμὴν τὰ μέρη ταῦτα. Μία μάλιστα, ἀρχαϊκῶς γεγραμμένη, μνημονεύει Ἀρπάγου, τοῦ Σατράπου Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου ἐπὶ τῆς ἑκτῆς πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος.

Εὐρέθησαν ὁμως μεταξὺ τούτων τῶν ἐπιγραφῶν καὶ τινες δυνάμεναι νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πολύτιμος συνεισφορὰ εἰς τὴν ἐπιστήμην, καθ' ὅσον εἰσὶ γεγραμμένοι εἰς γλῶσσαν ἄγνωστον, τὴν ἐγγώριον, καὶ διὰ γραμμάτων ἐπίσης οὐχὶ γνωστῶν, σχέσιν ὁμως ἔχόντων πρὸς τ' ἀρχαιότατα Ἑλληνικά.

Τ' ἀξιολογώτατα δὲ καὶ ἀκεραιότατα σωζώμενα τῶν μνημείων εἰσὶν οἱ τάφοι, ὧν διάφορα ὑφίστανται εἶδη. Τινὲς ἐξ αὐτῶν εἰσὶ μονολίθως λελαξευμένοι ἐν τῷ βράχῳ τοῦ ὄρους, πολλάκις ἔχοντες προσόψεις ἀρχιτεκτονικάς, μιμουμένας τὰ πρόσωπα κομψοτάτων προστύλων ναῖσκων, πολλάκις δὲ κοσμούμενοι ἐντὸς δι' ὠραιοτάτων ζωγραφιῶν, αἵτινες διατηροῦσι πᾶσαν τὴν ζωηρότητα τῶν χρωμάτων.

Ἄλλοι δ' εἰσὶν ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου ἐδάφους ὠκοδομημένοι ἐκ μαρμάρου λευκοῦ, ἐνίοτε εἰς ὕψος τριάκοντα ποδῶν ἀνιόντες, ἐξ ἀλλεπαλλήλων δόμων συγκείμενοι, ἄνω δὲ θολωτοί, χαριέστατοι τὸ σχῆμα, καὶ κοσμούμενοι διὰ γλυφῶν παμποικίλων καὶ ποιητικῶν, ὧν ἀναπολεῖ μὲν πολλά-

κισ ἡ ὑπόθεσις Ἀσιατικὰς ιδέας, ἀλλ' ὁ ρυθμὸς ἐστὶ συγγενέστατος πρὸς τὸν ἀρχαῖζοντα Ἑλληνικόν.

Τινὲς δὲ τούτων ὁλόκληροι μετεκομίσθησαν καὶ ἀνωκοδομήθησαν εἰς τὸ Βρεταννικὸν μουσεῖον· καὶ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν ὡς παράδειγμα παρατίθημι τὴν περιγραφὴν.

Αὐτοῦ αἱ τέσσαρες πλευραὶ καλύπτονται ὑπὸ παντοίων γλυφῶν, αἵτινες εἰσὶ προϊόντα τῆς καλλιτεχνίας ἄξια τῆς ἐμβριθεστάτης προσοχῆς, εἰότι οὐ μόνον δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μέτρον τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰ μεμακρυσμένα ἐκεῖνα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας παράλια κατὰ πανάρχαιον ἐποχὴν, ἧς τὸν τύπον φέρει ὁ ρυθμὸς τῆς γλυφῆς αὐτῶν, ἀλλ' εἰσὶ προσέτι καὶ ἀποδείξεις τῆς καὶ ἄλλοθεν μαρτυρουμένης σχέσεως τῶν Λυκίων πρὸς τοὺς Ἑλληνας. Καθὼς τὰ γράμματα αὐτῶν ἔχουσι μὲν τι ἰδιόρρυθμον, ἀλλὰ φαίνονται κατὰ μέγιστον μέρος ταυτιζόμενα μετὰ παναρχαίων Ἑλληνικῶν, καθὼς καὶ ἡ γλῶσσά των, εἰ καὶ ἰδίους ἔχουσα τύπους, φαίνεται ὅμως συγγενεστάτη πρὸς τὴν ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν, ἥ καὶ κλάδος τοῦ κοινοῦ κορμοῦ ἐξ οὗ καὶ ἐκείνη ἐβλάστησε, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀπαραλλάκτως τρόπον καὶ ἡ γλυπτικὴ τῶν μνημείων αὐτῶν ἔχει μὲν τινα ἰδιάζουσαν φυσιογνωμίαν, ἀλλὰ δὲν δύαται ν' ἀμφισβητηθῇ ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς προήχθη ρίζης ἐξ ἧς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη, οἷα διευτυπώθη εἰς τὰς γλυφὰς τὰς προφειδαϊκάς. Καὶ οὐ μόνον ἡ τῶν πτυχῶν ἀφθονία καὶ ἡ παράλληλος αὐτῶν καὶ ἐπιτετηδευμένη διάθεσις, οὐ μόνον τῆς κόμης ἡ διακόσμησις, ἀλλὰ καὶ τῶν σωμάτων τὸ σκληρὸν μὲν ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἄνετον, καὶ τῶν μορφῶν τὸ δραματικόν, ἀποδεικνύουσι καλλιτεχνικὸν αἶσθημα συγγενέστατον τῷ Ἑλληνικῷ, καὶ γλυπτικὴν χειρουργίαν προϊούσαν ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν κανόνων.

Ἐπὶ μιᾷς τῶν ὄψεων τοῦ προκειμένου τάφου, τῆς πρὸς βορρᾶν, παρίσταται ἀνὴρ φέρων πώγωνα, καὶ σοβαρῶς καθήμενος ἐπὶ θρόνου, ὑφ' ὃν φαίνεται ἰστάμενον ζῶόν τι, ἴσως οἶρος ἢ κύων. Κρατεῖ δ' ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν ἀριστερὰν μακρὰν ακτηρίαν, ὅποῖα ἦσαν τῶν ἀρχαίων ἀνάκτων τὰ σκῆπτρα· εἰς δὲ τῆς δεξιᾶς φαίνεται παραδίδων περικεφαλαίαν εἰς εὐανίαν φέροντα θώρακα καὶ κρατοῦντα ἀσπίδα. Πιθανὸν φαίνεται ὅτι τὸ ἐπιτάφιον ἀνάγλυφον παρίστησιν ἴσως τινὰ τῶν ἀνάκτων, ὅστις, αἰσθανόμενος τὸ τέλος τοῦ προσεγγίζον, ὀπλίζει τὸν νέον υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τῷ παραγγέλλει νὰ φέρῃ, ὡς καὶ αὐτὸς ἄλλοτε ἔφερε, τὰ ὅπλα τοῦ εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῆς πατρίδος. Κατὰ δὲ τὰ δύο ἄκρα τῆς πλευρᾶς ταύτης φαίνονται ἀφιπτάμενα δύο πνεύματα, κεφαλὴν μὲν, στῆθος καὶ χεῖρας ἔχοντα γυναικός, πτερὰ δέ, οὐρὰν καὶ πόδας πτηνοῦ, καὶ κρατοῦντα εἰς χεῖράς των ἀνὰ μίαν μικρᾶς κόρης μορφήν. Παριστῶσι δ' ἀναμφιβόλως Μοίρας ἢ Κῆρας ἐν εἴδει Ἀρπυιῶν, κατ' ἐγγώριον ἀναμφιβόλως τι θρήσκευμα, αἵτινες ἀναρπάσασαι ἀπάγουσι τὴν ψυχὴν τοῦ θανόντος. Κάτωθεν δὲ τῆς μιᾶς φαίνεται μορφή γυναικός γονυπετής, λιτὴν ἔχουσα τὴν κόμην καὶ τὰς χεῖρας συνδεδεμένας, ἐν θέσει καὶ σχήματι ὀδυρομένης ἢ προσευχομένης, ἴσως σύζυγος ἢ θυγάτηρ τοῦ ἀποθανόντος, ἢ ἴσως αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦ πρὶν ἔτι ἀποσπασθῇ τοῦ ὕλικου τοῦ σκηνώματος.

Εἰς δὲ τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς ἀνατολὰς κάθηται ἐπὶ θρόνου, ὑψηλοτέρου καὶ πολὺ μᾶλλον κεκοσμημένου, ἀνὴρ, οὐχὶ ὁ αὐτὸς τῷ προτέρῳ, ἀλλὰ γέρον αὐτός, μακρόν, κρεμάμενον καὶ οὐχὶ προέχοντα ἔχων πώγωνα, καὶ κεφαλὴν φαλακράν. Ἔχει δ' εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν χεῖρα σκῆπτρον, ὡς καὶ ὁ ἕτερος, εἰς δὲ τὴν δεξιὰν ἄνθος ὃ φαίνεται

ὁσφραινόμενος. Καὶ ὀπίσω μὲν αὐτοῦ παρίστανται ἢ προσέρχονται δύο νέαι γυναῖκες, ποδήρη ἐνδεδυμέναι χιτῶνα, ἐμπρός του δὲ παιδίον τῷ προσφέρει ἀλέκτορα, καὶ μετὰ τὸ παιδίον ἀνὴρ, τὴν κεφαλὴν ταινίᾳ ἀναδεδεμένος, σκῆπτρον ἔχων εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, τὴν δὲ δεξιὰν τείνων πρὸς τὸν γέροντα· καὶ παρὰ τοὺς πόδας τούτου ὀκλάζει κύων, πρὸς αὐτὸν στρέφων τὴν κεφαλὴν.

Δὲν δύναται ἄρά γε νὰ ὑποτεθῇ ὁ εὖθρονος ἐκεῖνος γέρων ὡς ὁ Ἀσκληπιός, καὶ μὴ τὸ ἄνθος ὁ κρατεῖ καὶ ὁσφραίνεται ἐστὶν ἐμβληματική τις παράστασις τῆς θεότητος, τῆς ὑπερτάτης εὐδαιμονίας τῆς θείας φύσεως; Τότε ὁ ἐστεμμένος ἄλλος ἀνὴρ ἔσται αὐτὸς ὁ ἐνταφιασθεὶς, γνῶριμος προσέτι καὶ διὰ τοῦ κυνός, προσφέρων εἰς τὸν θεὸν θυσίαν ἀλέκτορος, καὶ μάτην ἐπικαλούμενος αὐτόν, δι' ἀνατάσεως τῆς χειρός, ὑπὲρ τῆς ἀναρρώσεώς του. Αἱ δὲ παριστάμεναι δύο γυναῖκες ἔσονται ἴσως ἡ γυνὴ καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀσθενοῦς.

Εἰς τὴν δυτικὴν δὲ πλευρὰν παρίστανται ἐκατέρωθεν κατὰ τὰ πέρατα δύο γυναῖκες ἐπὶ θρόνων καθήμεναι, ὧν ἡ μὲν ἔχει καὶ ὁσφραίνεται ἄνθος, τῆς δὲ ἐλλεῖπει ἡ χεὶρ. Πρὸς τὴν πρώτην εἰσὶν ἐστραμμέναι τρεῖς γυναῖκες, λυτοὺς ἔχουσαι τοὺς πλοκάμους, διπλοῦν ἐνδεδυμέναι ἱμάτιον, καὶ ἐπίσης ὁσφραινόμεναι ἄνθη. Παρὰ τῇ ἄλλῃ δέ, ὑπεράνω τῆς θυρίδος τοῦ τάφου ἥτις ἐνταῦθα ἀνοίγεται, ἵσταται δάμαλις θηλάζουσα μόσχον.

Ἄν τὸν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς δυνάμεθα νὰ ἐκλάβωμεν ὡς τὸν Ἀσκληπιόν, πρὸς ὃν προσέρχεται ὁ ἀσθενῶν, ἴσως ἐνταῦθα παρίσταται ἡ Ὑγεία, διακρινομένη ἐπίσης διὰ τοῦ ἄνθους, καὶ πρὸς αὐτὴν προσέρχονται, λυτὰς ἔχουσαι τὰς κόμας, ὡς ἰκέτιδες, αἱ γυναῖκες τῆς οἰκογενείας,

κρητοῦσαι καὶ αὐταὶ ἄνθη, ἴσως ἔμβλημα τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης λατρείας. Ἡ δ' ἀπέναντι τῆς γυναικὸς ταύτης καθ' ἑνὴν, ἐστὶν ἢ ἄλλη τις θεά, ἢ μᾶλλον ἡ σύζυγος τοῦ ἀποθανόντος, ἡ μήτηρ τῆς οἰκογενείας, ὅπερ ἐμβληματικῶς ἐμφαίνει ἡ θηλάζουσα δάμαλις.

Εἰς τὴν μεσημβρινὴν τέλος πλευρὰν φαίνεται εὐθρονος ἀνδρὸς ὡς τὸν ἐπὶ τῆς βορείας, καὶ ἐμπρὸς αὐτοῦ ἵσταται γυνή τις, καθ' ὅσον διακρίνεται, ἥτις προσφέρει μὲν εἰς αὐτὸν περιστερὰν, λαμβάνει δὲ παρ' αὐτοῦ καρπούς· εἰς τὰς δύο δὲ γωνίας παρίστανται τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα ἀρπυιοειδῆ πνεύματα, ἔχοντα τὸ ἰνδαλμα τῆς ψυχῆς διὰ τῶν χειρῶν. Ἐνταῦθα πιθανῶς αἰνίττεται ὁ τεχνίτης τὸν μεταξὺ τῶν συζύγων τελευταῖον ἀποχαιρετισμὸν διὰ συμβόλων τινῶν ἀρυομένων ἐξ ἐγχωρίων ἐθίμων.

Κατὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην, ἐπὶ τῶν δύο πλευρῶν, ἐφ' ὧν γίνονται εὐχαὶ ὑπὲρ τῆς ἀναβρώσεως τοῦ ἀσθενοῦς, δὲν ὑπάρχουσι τὰ καταχθόνια ἐκεῖνα πτερωτὰ πνεύματα, παρίστανται δ' ἐπὶ τῶν δύο ἄλλων, ἐφ' ὧν ὁ ἀσθενὴς φαίνεται μὴ βοσκόμενος πλέον ὑπὸ ματαίων ἐλπίδων, καὶ προπαρασκευαζόμενος εἰς τὸν θάνατον.

Τὸ ἔργον τοῦτο, ὡς ἐκ τοῦ γλυπτικοῦ αὐτοῦ ρυθμοῦ, ἀναλόγου τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀρχαϊκοῦ, ἀνήκει εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἑκτῆς μέχρι τῆς τετάρτης πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος. Ἀφ' οὗ ἔφθασεν ἡ τέχνη εἰς τὴν ἀνωτάτην αὐτῆς ἀκμὴν ἐν Ἑλλάδι, δὲν φαίνεται παραμεληθεῖσα καὶ εἰς τὰ μέρη ταῦτα, τὰ ἀνέκαθεν Ἑλληνικὰ τὸν τε πληθυσμὸν καὶ τὸν πολιτισμὸν, ἀλλ' ἐξηκολούθησε πιθανώτατα ἀρυομένη τὰ ὑποδείγματα αὐτῆς ἐκ τῶν μεγάλων τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἐργαστηρίων· διότι ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς Λυκίας ἀνευρέθησαν ἀγάλματα ἔχοντα τὸν τύπον τῆς ἀρίστης Ἑλληνι-

κῆς ἐποχῆς, καὶ κατὰ τὸν ῥυθμὸν προσέτι καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἐργασίας ὀλίγον λειπόμενα τῶν ἀξιολογωτέρων Ἑλληνικῶν. Μεταξὺ τῶν ἀρίστων ἐν Ξάνθῳ συλλεχθέντων, ἅτινα συγκαταριθμοῦνται μετὰ τῶν πολυτιμοτάτων ἐγκοσμημάτων τοῦ Βρεταννικοῦ μουσείου, ἐν φαίνεται, ὡς ἐκ τῆς τολμηρᾶς αὐτοῦ κινήσεως, παριστῶν ἴσως Ἄρτεμιν κυνηγέτιν. Ἐχει δ' ὠραιότατον τοῦ σώματος τὸν σχηματισμὸν καὶ τὰς ἀναλογίας, καὶ πολλὴν τὴν ζωηρότητα τῆς ἐκφράσεως, εἰ καὶ ἀκέφαλον, καὶ ἐντελὲς διοραταὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν μελῶν διὰ τῶν διαφανῶν τοῦ χιτῶνος πτυχῶν.

Οὐχ ἥττον ἀξίον μνείας ἐστὶν ἕτερον, μᾶλλον Ἴριν ἢ Νίκην τινα παριστῶν, διότι αἱ πλούσιαι καὶ βαθεῖαι καὶ θαυμασίως εἰργασμέναι πτυχαὶ τοῦ χιτῶνος καὶ τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, ἰσχυρῶς ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κολπούμεναι, ἀποδεικνύουσι βιαίαν κίνησιν πρὸς τὰ πρόσω.

Ἐτερον, κορμὸς γυναικὸς διπλοῖδα ἐνδεδυμένης, ἐστὶν ἔργον φυσικώτατον καὶ φέρον σῶφρονος γλυφίδος τύπον καὶ χαρακτῆρα.

Καὶ πλεῖστα δ' ἄλλα εἰσὶν, ὧν τὰ ἄριστα εἰς Ἀγγλίαν ἀποκομισθέντα, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ τέχνη ἐν Λυκίᾳ, συγγενὴς τῇ Ἑλληνικῇ κατ' ἀρχάς, συνεταυτίσθη ἐντελῶς μετ' αὐτῆς, καὶ τὴν ἠκολούθησε κατὰ βῆμα, ἀφιχθεῖσαν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἐντελείας τῆς.